

بهداشت ماهی قرمز

پیش گفتار

ماهی قرمز، این میهمان هر ساله‌ی آغاز فصل بهار، با سنت و خاطرات ما گره خورده است. کمتر کسی است که خاطره‌ای خوش از حوض‌ها و تنگ‌های بلور، و زینت آن‌ها یعنی ماهی قرمز، نداشته باشد. این موجود زیبا و آرام، تا امروز به ایجاد آرامش و نشاط در انسان کمک کرده است. آیا انسان هم به سلامت و آسایش ماهی قرمز توجه داشته است؟ گروهی بله و متأسفانه گروهی نه. شما جزو کدام گروه هستید؟

ماهی قرمز مانند هر موجود زنده‌ی دیگری حق دارد از تداوم زندگی طبیعی و سالم برخوردار باشد. اگر توان تأمین شرایط لازم برای رسیدن به چنین حقی را نداریم نباید آن‌ها را تولید، عرضه و یا خریداری کنیم. شایسته است که تولید کنندگان با رعایت شرایط بهداشتی لازم، در حد نیاز جامعه تولید کنند و خریداران که میزبان این میهمانان کوچک می‌شوند، بدانند که نیازشان چیست؛ چه محیطی؟ چه ظرفی؟ چه نوری؟ چه غذایی؟ چه آبی؟ و...؛ این‌ها پرسش‌هایی هستند که در این متن به آن‌ها پاسخ داده شده است.

ماهی قرمز را از کجا بخریم؟

از مراکز عرضه‌ای خریداری کنید که مجاز به فروش ماهی قرمز هستند و در آن‌ها نکات بهداشتی مورد نظر سازمان دامپزشکی کشور رعایت می‌شود. این مراکز با هماهنگی اداره دامپزشکی هر شهرستان و تحت نظارت شهرداری‌ها به فروش ماهی می‌پردازند.

برای خرید ماهی به چه نکات بهداشتی باید توجه داشته باشیم؟

۲۴ ساعت قبل از مراجعه برای خرید ماهی قرمز، به میزان لازم آب کنار بگذارید تا کلر آن از بین برود و همچنین به حرارت مناسب برای ماهی که نه سرد و نه گرم باشد، برسد. برای حمل ماهی به خانه، یک ظرف یک بار مصرف همراه داشته باشید و آن را پس از انتقال ماهی به ظرف اصلی‌اش، در سطل زباله‌ی درپوش دارد بیندازید یا پس از قرار دادن در یک کیسه و بستن سر آن، در سطل زباله قرار دهید. آب حمل ماهی را مستقیماً در فاضلاب بریزید و از ریختن آن در معابر عمومی خودداری کنید.

آیا آب لوله کشی برای ماهی‌های زینتی ضرر دارد؟

ضرر نداشتن آن شرط دارد؛ یعنی لازم است ۲۴ تا ۷۲ ساعت قبل از استفاده، آب را در ظرف دهان گشادی نگه دارید تا کلر آن از بین برود و دمای آن هم مناسب شود؛ چون هم کلر و هم تغییر ناگهانی دمای آب، سبب مرگ ماهی می‌شود.

آب ماهی را چند وقت یک بار باید عوض کنیم؟

بسته به میزان کثیفی آب، یک تا دو هفته یک بار مناسب است. هنگام تعویض، حدود نیمی از آب را همراه ماهی‌ها در ظرف دیگری بریزید سپس ظرف ماهی را به خوبی با آب بشویید؛ بهتر است از هیچ ماده‌ی شوینده‌ای استفاده نکنید چون باقی ماندن آن در ظرف، باعث مسمومیت یا مرگ ماهی‌ها می‌شود. اگر آب زیاد کثیف نیست فقط یک چهارم آب ظرف را عوض کنید. در صورت نیاز به جابه‌جایی ماهی، از توری مخصوص استفاده کنید و آن را با دست نگیرید. هرگونه آسیبی به پوشش بدن ماهی، آن را نسبت به میکروب‌ها آسیب پذیر می‌کند.

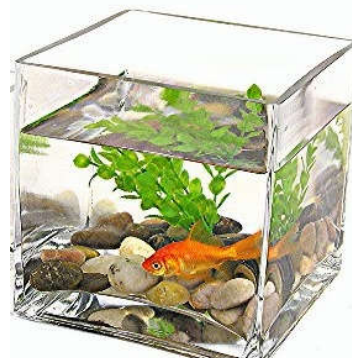
ماهی قرمز چند سال عمر می‌کند و چه غذایی باید به آن‌ها داده شود؟

اگر شرایط زندگی‌شان از نظر آب، غذا، نور و دما مناسب باشد ممکن است بیش از ۲۰ سال عمر کنند؛ ولی ماهیانی که در خانه نگهداری می‌شوند معمولاً بیشتر از ۸ سال زندگی نمی‌کنند. محل خریداری ماهی هم در طول عمر آن مؤثر است. پس همان طور که گفته شد سعی کنید از مراکز تحت نظارت دامپزشکی ماهی بخرید تا سلامت خودتان هم بیشتر حفظ شود. غذای ماهی قرمز باید بیشتر بر پایه‌ی کربوهیدرات یا مواد قندی باشد. برای اطمینان، بهتر است از غذاهای آماده که میزان مواد مورد نیاز ماهی در آن‌ها حساب شده است، استفاده شود. دو بار در روز به ماهی‌تان غذا بدهید آن هم به اندازه‌ای که در مدت ۱ تا ۲ دقیقه مصرف شود. بیشتر از این باشد آب را کثیف و ماهی را مسموم می‌کند. غذای ماهی را در جای خشک، خنک و تاریک در ظرف در بسته نگه دارید و به تاریخ مصرف آن حتماً توجه کنید. اگر به غذای آماده دسترسی نداشتید می‌توانید از نان خشک، کنجد، سبزی خشک، حبوبات پخته و زرده‌ی تخم مرغ به میزان کم استفاده کنید.

ماهی قرمز به چه مقدار آب برای زندگی نیاز دارد و چه ظرفی برای نگهداری آن‌ها مناسب است؟

میزان آب به اندازه‌ی ماهی بستگی دارد. برای ماهی انگشت قد حدود ۲/۵ تا ۳ لیتر آب لازم است. تنگ‌های کوچک سبب ریختن پولک‌ها، مشکلات تنفسی و کوتاه شدن عمر آن‌ها می‌شود. در مورد ظرف نگهداری به این نکته توجه داشته باشید که اکسیژن کافی برای ماهی بسیار مهم است؛ بنابراین وسعت سطح آب از حجم آن هم مهم‌تر است. در این صورت ظرفی مناسب است که گنجایش کافی داشته و دهانه‌ی آن گشاد باشد. البته تنگ‌ها ظرف‌های مناسبی برای نگهداری بلند مدت ماهی نیستند و درست این است که اگر می‌خواهیم آن‌ها را در خانه نگه داریم، از آکواریوم استفاده کنیم و اندازه‌ی آن بر اساس تعداد ماهی و میزان آب لازم، تعیین شود.

ماهی را تنها نگه داریم بهتر است یا چند تا با هم باشند؟

شما می‌توانید ماهی را تنها نگه دارید ولی نگه داشتن ۲ تا ۳ ماهی با هم بهتر است؛ که البته در این صورت باید به چند نکته مهم توجه داشته باشید.

- برای هر ماهی باید ۲/۵ لیتر آب در نظر بگیرید.
- حتماً ماهی جدید را حداقل ۲ هفته جدا نگه دارید تا از سلامت آن مطمئن شوید.
- ماهی بیمار را خیلی زود از ماهی‌های سالم جدا کنید.

ماهی بیمار چه نشانه‌هایی دارد؟

ماهی بیمار ممکن است یک یا چند نشانه داشته باشد که برخی از این نشانه‌ها را می‌شود با کمی دقت به وضع ظاهری آن، متوجه شد؛ مانند تغییر تعداد تنفس، غذا نخوردن، کنده شدن یا راست ایستادن پولک‌ها، سریع و آهسته شدن حرکت، نخ‌ و آویزان شدن مدفوع، ورم کردن شکم، بیرون پریدن از آب، به پهلو شنا کردن، برجستگی‌های پنبه‌ای روی بدن، تغییر رنگ و هرگونه تغییر در باله‌ها مانند تا خوردن و خوردگی.

چه مکانی از نظر نور برای قرار دادن ظرف ماهی مناسب است؟

بهترین مکان جایی است که نور طبیعی روز و شب در آن جریان داشته باشد. یعنی با روشن شدن هوا روشن و با تاریک شدن آن تاریک شود. ظرف حاوی ماهی را پشت پنجره آفتابگیر قرار ندهید.

آیا از ماهی‌های قرمز، بیماری به انسان منتقل می‌شود؟

بله. اگرچه بیماری‌های مشترک میان انسان و آبزیان نسبت به سایر مهره‌داران خیلی کمتر است ولی به هر حال وجود دارد؛ بنابراین باید مراقب بود بویژه بچه‌ها و کسانی که دستشان زخم شده است بیشتر باید مراقب باشند؛ علاوه بر این، افرادی هستند که به طور طبیعی نسبت به ترشحات بدن ماهی حساسیت دارند. توصیه شده است که کودکان و افراد حساس با ماهی و آب آن تماس نداشته باشند. لازم است هنگام کار با آبزیان از جمله ماهی قرمز از دستکش استفاده شود و سپس دست‌ها با آب و صابون به‌خوبی شسته شود.

اگر امکان نگهداری ماهی قرمز را نداشته باشیم، چه جایی برای رها کردن آن مناسب است؟

جایی که هرگز نباید رها کنید، دریا، رودخانه، دریاچه، تالاب یا آبگیر است؛ یعنی جاهایی که محل زیست سایر آبزیان است یا به این مکان‌ها راه دارد؛ علت این است که می‌تواند بیماری‌ها را به منابع آبی و ماهیان پرورشی

منتقل کند، در نژاد ماهی‌ها تداخل ایجاد کند و همچنین به‌عنوان یک گونه‌ی مهاجم، حیات آبزبان دیگر را به خطر اندازد.

شما می‌توانید ماهی خود را به مکان‌هایی مانند حوضچه یا استخر پارک‌ها که شهرداری برای این کار مشخص می‌کند انتقال دهید. شاید همسایگان شما هم این میهمان کوچک را برای حوض خانه‌شان پذیرا شوند.

تدوین و نگارش: دکتر فاطمه تهرانی

سازمان دامپزشکی کشور
اداره آموزش، ترویج و پژوهش‌های کاربردی
دفتر فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری
و
دفتر بهداشت و مدیریت بیماری‌های آبزبان

منابع تصاویر: خبرآنلاین، تسنیم، مهر، بیان باکس، مجله تصویر زندگی، آراد برندینگ و دوات آنلاین